

Sygn. akt III Ca 276/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2022 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko D. K. (K.)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrzu

z dnia 8 grudnia 2020 r., sygn. akt I C 352/20

1) zmienia zaskarży wyrok w ten sposób, że:

a) uchyla w całości nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Zabrzu 4 września 2019 r. w postępowaniu nakazowym, w sprawie o sygn. akt I Nc 1686/19 i powództwo oddala,

b) zasądza od powódki na rzecz pozwanej 900 zł (dziewięćset złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

c) nakazuje pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Zabrzu 55 zł (pięćdziesiąt pięć złotych) z tytułu nieuiszczonej opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, od której uiszczenia pozwana została zwolniona,

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej 450 zł (czteryście pięćdziesiąt złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym,

3) nakazuje pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Gliwicach 200 zł (dwieście złotych) z tytułu nieuiszczonej opłaty od apelacji, od której uiszczenia pozwana była zwolniona.

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Ca 276/21

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna w B., domagała się orzeczenia nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, aby pozwana D. K. zapłaciła na jej rzecz 1681,43 zł z, ostatecznie żądanymi, odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 10 maja 2019 r. oraz kosztami postępowania, a w przypadku skierowania sprawy na rozprawę wnosila o utrzymanie wyrokiem nakazu zapłaty w mocy oraz zasądzenie od pozwanej dalszych kosztów postępowania. Uzasadniając żądanie, wskazała, że pozwana zobowiązała się poprzez podpisanie weksla z 27 marca 2018 r. do zapłaty 9 maja 2019 r. 1681,43 zł, a pomimo wezwania do wykupu weksla zobowiązanie nie zostało uregulowane.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z 4 września 2019 r., sygn. akt I Nc 1686/19, Sąd Rejonowy uwzględnił w całości zgłoszone roszczenie.

Pozwana, wniosła zarzuty od tego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości, podnosząc zrzut nieistnienia roszczenia, wniosła o zasądzenie od powódki kosztów procesu. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, że cierpi na depresję i nie jest w stanie należycie ocenić swoich zobowiązań, a jakieś zobowiązanie w stosunku do powódki było przez nią spłacane. Uzupełniając zarzuty zarzuciła, że postanowienia umowne nakładające na nią konieczność uiszczenia dodatkowych kosztów związanych z umową pożyczki mają charakter abuzywny, a umowa, w której koszty przewyższają wysokość udzielonej pożyczki jest sprzeczna z istotą umowy pożyczki, co narusza dobre obyczaje i interes pozwanej.

Wyrokiem z 8 grudnia 2020 r. Sąd Rejonowy w Zabrze utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym z 4 września 2019 r., w sprawie o sygn. akt I Nc 1686/19, w części zasądzającej od pozwanej na rzecz powódki 1681,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie naliczonymi od 10 maja 2019 r., a w pozostałej części uchylił ten nakaz zapłaty (pkt 1.), odstąpił od obciążania pozwanej kosztami procesu (pkt 2.) oraz polecił wypłacić od Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Zabrze na rzecz radcy prawnego I. R. 738 zł, w tym 138 zł podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej pozwanej z urzędu (pkt 3.).

Orzeczenie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych: pomiędzy stronami zawarta została 27 marca 2018 r. umowa pożyczki gotówkowej, a w celu zabezpieczenia jej wykonania pozwana podpisała weksel in blanco nie na zlecenia, z deklaracją wekslową; na podstawie tej umowy pozwanej przekazano faktycznie do dyspozycji 1000 zł, całkowita kwota do zapłaty wynosiła natomiast 2304 zł i obejmowała: kapitał – 1000 zł, opłatę przygotowawczą -129 zł, wynagrodzenie prowizyjne – prowizję – 471 zł, wynagrodzenie z tytułu przyznania na wniosek pożyczkobiorcy „Twojego pakietu” – 400 zł, oraz odsetki umowne - 304 zł, oprocentowanie wynosiło 9,39%, pożyczka miała zostać spłacona w okresie 36 miesięcy, a wysokość miesięcznej raty ustalono na 64 zł. W umowie przewidziano, że pożyczkodawca (powódka) może wypowiedzieć umowę w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy (pозwanej) do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, uwzględniono też 30 dniowy okres wypowiedzenia warunków umowy. Zgodnie z postanowieniami umowy, jeśli pożyczkobiorca nie spłaci w terminie poszczególnych rat lub ich części lub innej kwoty związanej z umową, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym, od każdego zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca nalicza odsetki za opóźnienie za każdy dzień opóźnienia w wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego równej stopie odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2¹ k.c. Na wniosek pożyczkobiorcy zostały mu udzielone dodatkowe uprawnienia w ramach tzw. „Twojego pakietu” w postaci: odroczenia rat/obniżenia rat, przyspieszonej wypłaty oraz pakietu powiadomień, odroczenie rat/obniżenie rat polegało na prawie do jednorazowego w całym okresie kredytowania, według swojego wyboru, skorzystania z a) bezpłatnego odroczenia maksymalnie dwóch kolejnych terminów płatności rat albo b) bezpłatnego obniżenia

o 50 % maksymalnie czterech kolejnych rat, odroczone raty lub części obniżonych rat miały zostać spłacone w dodatkowym okresie kredytowania, przyspieszona wypłata polegała na tym, że maksymalny termin postawienia pożyczki do dyspozycji pożyczkodawcy został skrócony do 10 dni, w ramach pakietu powiadomień klienta pożyczkobiorcy przysługiwał pakiet powiadomień SMS wysyłanych na numer telefonu pożyczkobiorcy wskazany we wniosku, obejmujący powiadomienia o: a) przelewie pożyczki na konto pożyczkobiorcy, b) terminie płatności raty na 5 dni przed terminem, c) zaksięgowaniu płatności raty na koncie pożyczkodawcy. Pozwana trwale zaprzestała spłacania rat pożyczki w lutym 2019 r., do spłaty pozostało jej 1681,43 zł. Pismem z 11 marca 2019 r. powódka wezwała pozwaną do dobrowolnej zapłaty zaległych dwóch rat pożyczki, wymagalnych 6 lutego 2019 r. i 6 marca 2019 r. w łącznej wysokości 80 zł – w terminie 7 dni pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki; wezwanie zostało nadane na adres pozwanej wynikający z umowy pożyczki 12 marca 2019 r., a przesyłka została zwrócona do nadawcy po jej dwukrotnym awizowaniu. W umowie pożyczki zawarto postanowienie, zgodnie z którym wszelkie doręczenia korespondencji będą doręczane na adresy podane w umowie, chyba że jedna ze stron powiadomi drugą stronę o zmianie adresu w formie pisemnej. Pismem z 9 kwietnia 2019 r. powódka wypowiedziała pozwanej umowę pożyczki,

z zachowaniem 30 dniowego terminu, ponadto poinformowała ją o wypełnieniu weksla in blanco, wzywając do jego wykupienia; dług na datę sporządzenia pisma wynosił 1681,43 zł i obejmował: kwotę niespłaconej pożyczki 1680 zł oraz umowne odsetki z tytułu braku spłaty rat w terminie za każdy dzień zwłoki 1,43 zł; pismo to zostało nadane na adres pozwanej wynikający z umowy pożyczki 10 kwietnia 2019 r. i zwrócone nadawcy po jego dwukrotnym awizowaniu. Powódka wypełniła podpisany przez pozwaną weksel in blanco na 1681,43 zł, datę płatności weksla oznaczono na 9 maja 2019 r.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy, przywołując regulacje przepis art. 17 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe, art. 6 k.c., art. 720 § 1 k.c., art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim, art. 353¹ k.c., art. 65

§ 1 k.c., art. 58 k.c., art. 481 k.c. i art. 496 k.p.c., uznał powództwo za zasadne. Wskazał przy tym, że koszty pozaodsetkowe nie przekraczają limitu wyznaczonego przez ustawę, a jako abuzywne nie mogą być elementy umowy będące głównymi świadczeniami stron, a umowę skutecznie wypowiedziano, zaś weksel został prawidłowo wypełniony.

O kosztach postępowania Sąd rejonowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Orzekł też o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu reprezentującego pozwanego w toku postępowania na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

Apelację od tego wyroku złożyła pozwana, zaskarżając go w części zasądzonej

w pkt. 1. oraz zarzucając mu naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim poprzez przyjęcie, że nie przekroczenia kwot poza odsetkowe kosztu pożyczki mieszczące się w granicach określonych ustawą wyłącza uznanie regulujących tę kwestię postanowień umownych za niedozwolone w stosunku z konsumentem, podczas gdy konsumentowi winien być zapewniony wyższy poziom ochrony, polegające na możliwość kontroli ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umowy.

Przy tak postawionym zarzucie wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w pozwanej, który nie został uiszczony w całości ani w części.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy rozpoznawał sprawę w postępowaniu uproszczonym, gdyż dotyczy żądania zasądzenia świadczenia, które nie przekracza 20000 zł (art. 505¹ § 1 k.p.c.).

Orzeczenie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym, gdyż żadna ze stron (w apelacji oraz w odpowiedzi na apelację) nie wniosła o przeprowadzenie rozprawy, a samo jej przeprowadzenie ni było konieczne dla rozpoznania sprawy (art. 374 k.p.c.)

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469), Sąd Rejonowy rozpoznając sprawę stosował regulacje proceduralne w brzmieniu sprzed nowelizacji, która weszła w życie 7 listopada 2019 r. Pozew o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wpłynął bowiem przez zmianą przepisów. Sąd Okręgowy rozpoznawał zas sprawę na podstawie zmienionych przepisów proceduralnych, a to zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, gdyż apelacja wpłynęła po 7 listopada 2019 r.

Limit pozaodsetkowych kosztów kredytu wskazany w art. 36a ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim w żaden sposób nie stanowi o braku możliwości badania abuzywności postanowień umownych. Niezależnie więc od tego, czy określone kwoty

w umowie pożyczki – stanowiące pozaodsetkowe koszty kredytu – mieszczą się w limicie wyznaczonym tą regulacją, czy też ją przekraczają, mogą być badane pod względem abuzywności postanowień umowy w tym zakresie. Samo to, że pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie wykraczają poza limit opisany w art. 36a ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim nie oznacza, że nie można badać ich sprzeczności z przepisami prawa, a także abuzywności. Limitowanie przez ustawę rozmiaru całości obciążeń konsumenta z tytułu kosztów pozaodsetkowych kredytu nie uprawnia do dowolnego określania wielkości poszczególnych składników tych kosztów - bez uwzględnienia art. 385¹ § 1 k.c. - o ile tylko ich suma nie przekroczy granicy określonej przez ustawodawcę. Wiązą bowiem przedsiębiorcę zarówno art. 385¹ § 1 k.c., jak i art. 36a ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, musi on więc mieć na uwadze zarówno to, aby do umowy zawartej z konsumentem nie wprowadzać postanowień określających zobowiązania kontrahenta w sposób, który pozwalałby je uznać za klauzule niedozwolone, jak i dbać o to, by suma kosztów poza odsetkowych nie wykraczała poza ich maksymalną wysokość określoną ustawą (por. wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 26 marca 2020 r., sygn. akt C-779/18, zawarta w tym orzeczeniu interpretacja dyrektywy jest wiążąca, a zapadł on po przywołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku orzeczeniach sądów powszechnych).

W judykaturze uznaje się, że w przypadku umowy pożyczki wynagrodzenie (prowizja) nie stanowi świadczenia głównego stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 2011 r., sygn. akt III CSK 38/11, LEX nr 1129117 i art. 720 k.c.); pozwana jest bowiem zobowiązany do zwrotu pożyczki – to jej świadczenie główne, a dodatkowe elementy umowy nie stanowią już świadczenia głównego z umowy pożyczki. Dlatego jest możliwość badania abuzywności tego postanowienia.

Art. 385¹ § 1 k.c. wskazuje na przesłanki abuzywności, które należy wykazać (art. 6 k.c.). Są to niezgodnione indywidualnie z konsumentem postanowienia umowne, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Przy czym to przedsiębiorcę obciąża wykazanie, że postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie (art. 385¹ § 4 k.c.). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia, na które konsument nie miał realnego wpływu (art. 385¹ § 3 k.c.). To oznacza, że powódka powinna wykazać realny wpływ pozwanej na konkretne warunki umowy. Oceniając naruszenie dobrych obyczajów bierze się pod uwagę treść kwestionowanego postanowienia, okoliczności zawarcia umowy, mając na uwadze ewentualne umowy związane (por. art. 385² k.c.).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta, a zatem nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa. Art. 385¹ § 2 k.c. wskazuje zaś, że jeżeli niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W literaturze i orzecznictwie wskazuje się, że sprzeczne z dobrymi obyczajami są zachowania polegające na niedoinformowaniu, wywołujące dezorientację czy błędne przekonanie, wykorzystywanie niewiedzy lub naiwności, działania nieuczciwe czy nierzetelne, ukształtowanie stosunku prawnego o charakterze zobowiązaniowym niezgodnie z zasadą równorzędności stron (równowagi kontraktowej). (Por. K. Skubisz-Kęпка [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353-534), pod red. M. Frasa i M. Habdas, (...) z 2018 r., t. 7. do art. 385⁽¹⁾; R. Trzaskowski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, pod red. J. Gudowskiego, (...) z 2018 r., t. 28. do art. 385⁽¹⁾, art. 385⁽²⁾ i art. 385⁽³⁾).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych; przedsiębiorca, który z przyczyn faktycznych lub prawnych może jednostronnie określić treść klauzuli wiążącej konsumenta, powinien bowiem zachować się lojalnie i uwzględnić jego uzasadnione interesy, kompensując w ten sposób brak rzeczywistego wpływu konsumenta na jej treść; jeżeli tego nie czyni,

działa nielojalnie, a więc sprzecznie z dobrymi obyczajami. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula „rażąco” - tzn. istotnie, znacząco - narusza interesy konsumenta, trzeba w szczególności wziąć pod uwagę, czy pogarsza ona położenie prawne konsumenta w stosunku do tego, które w braku umownej regulacji wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2020 r., sygn. akt III CSK 343/17, OSNC 2021/2/13 odwołujące się także do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej).

Apelacja nie kwestionuje dokonanych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych, dlatego też Sąd Okręgowy uznaje je za własne. Wynika z nich, że dodatkowe uprawnienia w ramach tzw. „Twojego pakietu” wprowadzono do umowy na wniosek pozwanej, a opłata za te uprawnienia była wyraźnie w umowie zaznaczona; apelująca tego nie kwestionuje, zaznaczając jedynie, że nie doszło do indywidualnych uzgodnień w tej kwestii. Nieuzgodnione indywidualne są te postanowienia umowy, na które konsument nie miał rzeczywistego wpływu, a cięża dowodu obciąża przedsiębiorcę (por. art. 385¹ § 3 i 4 k.c.). Nie wykazano zaś, aby doszło do indywidualnego uzgodnienia treści postanowień w tym zakresie, aby pozwana miała realny wpływ na ich treść, zaś z umowy wynika, że znajdują się one na wzorcu, który został sporządzony przez przedsiębiorcę; są częścią tej umowy, co prawda ostatecznie, ale po nich następuje wymienienie siedmiu załączników do umowy /k. 81-83/. Dlatego też można oceniać kwestię abuzywności również w tym zakresie.

Odnośnie postanowień dotyczących „Twojego pakietu”, dodatkowej usługi powódki dla pozwanej w ramach zawartej umowy pożyczki, trudno też mówić o „bezpłatności” odroczenia terminu płatności dwóch rat i obniżenia wysokości czterech z nich, skoro sama potencjalna możliwość skorzystania z tej opcji wiązała się z koniecznością poniesienia opłaty w wysokości około sześciu rat pożyczki, a obniżone czy odroczone w płatności raty i tak należało uregulować. Dodatkowe kwestie związane z przyspieszeniem wypłaty kwoty pożyczki o 4 dni czy też zawiadomieniem wiadomościami SMS nie wpływają na odmienną ocenę, nawet przyjmując, że odnośnie każdej wpłaty te wiadomości miały być w ilości trzech, gdyż opłaty za SMS standardowo wynoszą około 0,2 zł. Te postanowienia są więc nieekwiwalentne. Omawiany zapis umowny naruszał zatem rażąco interes konsumenta, kształtując jego obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami uczciwego obrotu gospodarczego; w tej więc części nie mógł więc wiązać pozwanej (por. art. 385¹ § 2 k.c.). Powódka nie mogła bowiem spodziewać się, że konsument – w przypadku indywidualnego uzgodnienia z nim warunków umowy w tym zakresie – wyrazi zgodę na to postanowienie w taki sposób skonstruowane. Postanowienia umowy w zakresie „Twojego pakietu” należało więc uznać za niedozwolone postanowienie umowne, gdyż żądana przez powódkę za opisane w nim usługi opłata jawiła się jako oczywiście nieekwiwalentna w stosunku do zaoferowanych pozwanej świadczeń (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 września 2020 r., sygn. akt C-84/19, LEX 3047508, pkt 72-95).

Powódka liczyła odsetki kapitałowe nie od kwoty przekazanej pozwanej (1000 zł), lecz od 2000 zł, czyli kwoty przekazanej jej i powiększonej o kwotę pożyczki przeznaczoną na zapłatę pozaodsetkowych kosztów. Jest to dozwolone, ale wyeliminowanie z treści umowy pewnych pozaodsetkowych kosztów skutkuje obniżeniem kwoty pożyczki. Skoro koszty pozaodsetkowe ulegają obniżeniu o 400 zł, to kwota pożyczki również ulega obniżeniu o taką kwotę – z 2000 zł do 1600 zł. Oznacza to, że odsetki kapitałowe również powinny być liczone od mniejszej kwoty. Odsetki kapitałowe również podlegają zmniejszeniu proporcjonalnie do zmniejszenia kapitału – w czyli w proporcji 16/20. Odsetki kapitałowe przewidziane w umowie to nie 304 zł, lecz 243,20 zł – czyli 304 zł x (16/20). Odsetki kapitałowe uległy więc zmniejszeniu o 60,80 zł. W istocie więc pozwana była zobowiązana zwrócić nie 2304 zł w 36 ratach, (...), 2 zł (czyli 2304 zł – 400 zł – 60,80 zł), co oznacza obniżenie 36 rat do wysokości po 51,20 zł każda. Dlatego też w miejsce 64 zł miesięcznie, jako raty pożyczki, pozwana powinna regulować 51,20 zł, a do 25 lutego 2019 r. zapłaciła 640 zł, czyli na 6 marca 2019 r. miała 128 zł nadpłaty (128 zł, ponad dwie raty), a nie zaległość.

Z deklaracji wekslowej wynika, że powódka może wypełnić weksel, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pozwanej do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania /deklaracja k. 7/. Podobnie brzmi pkt 8.1. lit (a) umowy /k. 20/, przy czym odnosi się do uprawnienia do wypowiedzenia umowy. Jak już wyżej zaznaczono na chwilę wypowiedzenia i wypełnienia weksla pozwana nie miała zaległości.

Dlatego też nie było jeszcze umownych podstaw do wypowiedzenia umowy pożyczki. Nie było także podstaw do wypełnienia wówczas weksła, a więc wypełniono go wbrew deklaracji, bo przedwcześnie. Niewłaściwie wypowiedziana umowa nie uprawniała do wypełnienia weksła, dodatkowo deklaracja wekslowa też nie uprawniała jeszcze do jego wypełnienia.

W tych warunkach bezskuteczność wypowiedzenia, zgodnie z deklaracją wekslową, uniemożliwiła wypełnienie weksła. Dlatego też został on wypełniony przez powódkę niezgodnie z zawartą umową, a to powoduje nieskuteczność dochodzonych przez nią, na jego podstawie, praw wekslowych (por. J. J. [w:] M. K., J. J., Komentarz do ustawy - Prawo wekslowe [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, LexisNexis z 2014 r., teza 5. do art. 10). Ostatnia rata z umowy pożyczki miała być uregulowana 6 kwietnia 2021 r. /k. 23/, ale brak było podstaw do zasądzenia zwrotu kwoty pożyczki, skoro powódka nie zmieniła żądania pozwu, dochodząc nadal należności wekslowej, inkorporowanej w wekslu.

Nie było więc podstaw do wzywiania pozwanej o zapłatę, a następnie wypowiedzenia umowy, było ono przedwczesne, a co za tym idzie wypisania weksła nastąpiło z naruszeniem umownych regulacji zawartych w deklaracji wekslowej.

W tych warunkach nie ma nawet konieczności szczegółowego odnoszenia się do kwestii prowizji i opłaty przygotowawczej, które jednak – zdaniem Sądu Okręgowego – w realiach tej sprawy nie stanowią postanowień abzywnych.

Umowa pożyczki sama w sobie nie jest umową ekwiwalentną, co więcej co do zasady jest nieodpłatna, ale strony mogą postanowić inaczej, a nie tylko odsetki mogą stanowić wynagrodzenie pożyczkodawcy, ale też prowizja. Prowizja, oprócz odsetek za korzystanie z kapitału, nie jest elementem umowy niedozwolonym, a ustawodawca sam przewiduje możliwość jej zaistnienia [por. art. 5 pkt 6 lit. a) ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, art. 13 ust. 1 pkt 10 tej ustawy, art. 30 ust. 1 pkt 10 tej ustawy – przy czym jest różna od prowizji za spłatę kredytu przed terminem (por. art. 13 ust. 1 pkt 17 tej ustawy, art. 30 ust. 1 pkt 17 tej ustawy, art. 50 i 51 tej ustawy), art. 52 ust. 2 pkt 6 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, art. 69 ust. 1 i 2 pkt 6 tej ustawy], trzeba ją w umowie wskazać, a zalicza się ona do pozaodsetkowych kosztów kredytu. Z tego wynika, że zastrzeżenie umowne prowizji, oprócz odsetek, jest dozwolone (por. art. 353¹ k.c.), a jako takie nie stanowi czynności sprzecznej z prawem; nie wykazała zaś pozwana, aby były spełnione przesłanki z art. 304 k.k. lub aby naruszono w tym zakresie inne regulacje prawne.

Jeżeli chodzi o kwestię opłaty przygotowawczej, to powódka ma obowiązek zweryfikować zdolność kredytową pozwanej, a także zgromadzić i przygotować dokumenty do podpisania umowy. Wymaga to czasu oraz korzystania z materiałów i pracowników. 129 zł w tym zakresie nie stanowi kwoty rażąco wygórowanej, a konsument wie za co płaci.

W toku postępowania powódka dochodzi żądania opartego na wekslu, ale okazało się, że nie został on właściwie wypełniony, bo w ogóle nie powinien zostać wypełniony, albowiem w chwili jego wypełnienia pozwana nie zalegała z płatnością, a więc umowa nie była skutecznie wypowiedziana, a pozwana nie została skutecznie wezwana do zapłaty zaległości. Został więc wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, czyli nie tak, jak strony się umówiły.

W orzecznictwie wskazuje się, że zgodnie z zasadą dyspozycyjności, zawartą w art. 321 § 1 k.p.c., sąd nie może orzekać o tym, czego strona nie żądała ani wychodzić poza żądanie, a więc rozstrzygać o tym, czego strona pod osąd nie przedstawiła; wskazane w tej regulacji „żądanie” należy odnosić zarówno do treści wniosku o zasądzenie, jak i do faktów powoływanych na jego uzasadnienie, gdyż granice sporu wyznacza nie tylko treść żądania pozwu (petitum), ale i podstawa faktyczna powództwa (causa petendi), rozumiana jako okoliczności faktyczne powoływane przez powódkę dla uzasadnienia wydania wyroku określonej treści (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 lipca 2021 r., sygn. akt III CZP 39/20, LEX 3248225). Dotyczy to też orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 321 § 1 k.p.c.). W tej sprawie nie doszło do zmiany żądania, gdyż jest ono oparte na wypowiedzeniu umowy pożyczki doprowadzającym do wypełnienia weksła, tak skonstruowano powództwo i dochodzono należności wekslowej. Powódka dochodzi żądania opartego na wekslu, ale okazało się, że nie został on

właściwie wypełniony, bo w ogóle nie powinien zostać wypełniony, albowiem w chwili jego wypełnienia pozwana nie zalegała z płatnością. Został więc wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową.

W tych warunkach wypowiedzenie umowy było przedwczesne, tak samo jak wypełnienie weksla pozostawało w sprzeczności z deklaracją wekslową - powódka wypełniła go przedwcześnie. Nie było więc podstaw do uwzględnienia powództwa nawet w części, a podstawą oddalenia w tym zakresie stanowi regulacja art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w związku z art. 103 tej ustawy i art. 720 § 1 k.c. Sąd musi mieć jednak na uwadze także to, że w sprawie wydano nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, dlatego niezasadność powództwa musi skutkować uchyleniem tego nakazu (por. art. 493 § 4 zd. 2 k.p.c.).

Przegrana powódki powoduje, że powinna ona uregulować wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej ustanowionego z urzędu (art. 122 § 1 k.p.c., postanowienie Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2010 r., sygn. akt III CZ 56/10, LEX nr 1391266, uchwała Sądu Najwyższego z 1 marca 1989 r., sygn. akt III CZP 12/89, LEX nr 463039), przy czym jego wysokość w postępowaniu pierwszoinstancyjnym określa stawka uwidoczona w § 2 pkt

3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265), w tym rozporządzeniu brak odesłania do podatku od towarów i usług, a określa ono stawkę wyższą niż wynikającą

z § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 68), które dodatkowo do tego podatku wyraźnie się odnosi (por. § 4 ust. 3 tego rozporządzenia). Nie ma więc podstaw, aby tak ustaloną, na podstawie § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, stawkę dodatkowo podwyższać o podatek od towarów i usług. Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2257 ze zm.) w związku z art. 98 § 1 k.p.c. powódka, jako przegrywająca sprawę, powinna też ponieść koszty sądowe, od których pozwana była zwolniona.

Z tych przyczyn apelacja okazała się zasadna.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 505¹⁰ § 1 k.p.c., należało orzec jak w punkcie 1. sentencji.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego (pkt 2. sentencji) zapadło na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., art. 122 § 1 k.p.c., § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz § 10 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia, albowiem powódka przegrała sprawę i powinna zwrócić pozwanej koszty zastępstwa procesowego.

Orzeczenie o kosztach sądowych w postępowaniu odwoławczym (pkt 3. sentencji) zapadło na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2257 ze zm.) w związku z art. 98 § 1 k.p.c., gdyż powódka sprawę przegrała i powinna ponieść koszty sądowe, od których pozwana była zwolniona – opłatę od apelacji.

SSO Roman Troll